



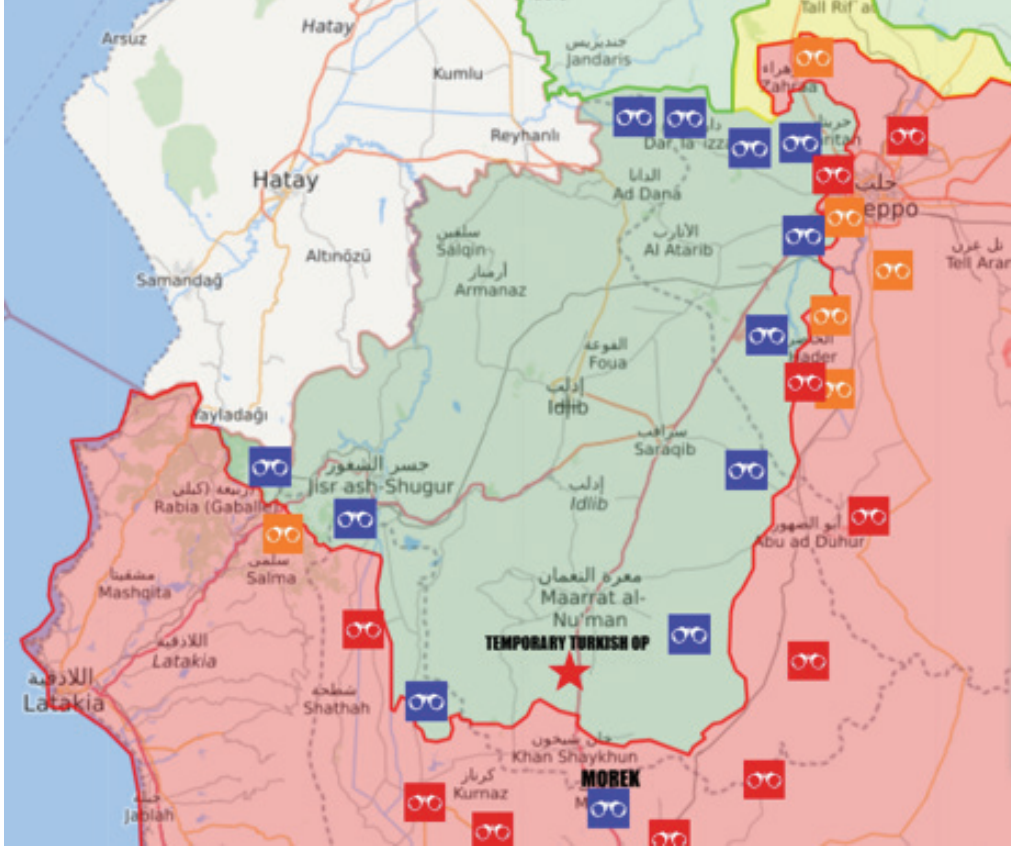
Ağustos 2019

## İDLİB PATLAMANIN EŞİĞİNDE

Dr. Can Kasapoğlu | Güvenlik ve Savunma Araştırmaları Direktörü, EDAM  
Emre Kürşat Kaya | Araştırmacı

# İDLİB PATLAMANIN EŞİĞİNDE

Dr. Can Kasapoğlu | Güvenlik ve Savunma Araştırmaları Direktörü, EDAM  
Emre Kürşat Kaya | Araştırmacı



İdlib Bölgesi ve Türk (Mavi), Rus (Kırmızı) ve İran (Turuncu) Gözlem Noktaları – Liveuamap.com sitesinden alınan harita üzerinden düzenlemeler yapılmıştır.

## Neler oldu?

19 Ağustos 2019 tarihinde, Suriye Arap Hava Kuvvetleri Morek'teki 9. gözlem noktasına doğru hareket eden Türk askeri konvoyunun intikalini durdurmaya yönelik bir hava saldırısı icra etmiştir. Saldırı, kritik bir geçiş noktası olan Han Şeyhun'un kuzeyindeki M5 karayolu üzerinde gerçekleşmiştir. Müteakiben, Baas rejim güçleri bölgedeki saldırılarını artırmıştır ve jeostratejik açıdan kritik bir öneme sahip bahse konu yerleşimi ele geçirmiştir. Halihazırda, rejimin askeri faaliyetlerinin, Han Şeyhun'un kuzeyinde bulunan bir başka kritik M5 geçiş noktası olan Maarat el-Nu'man civarında yoğunlaştığı müşahede edilmektedir. Suriye Arap Silahlı Kuv-

vetlerinin incelemeye konu manevraları, Türkiye'nin Morek gözlem noktasının ikmal hatlarını keserek ilgili birliği izole etmiş durumdadır. Bu arada, rejimin provokatif hava taarruzu öncesi Morek'e intikal halinde olan Türk konvoyu, Han Şeyhun ve Maarat el-Nu'man arasındaki kritik bir konumda savunma pozisyonları teşkil etmektedir.

Rus hava gücü tarafından desteklenen Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri, İdlib'de çok ciddi insani krize yol açabilecek geniş çaplı bir genel taarruz için hazırlanmaktadır.

## Önemi:

- Rejimin İdlib taarruzu, Türkiye'nin ve Avrupa'nın güvenlik kapasitelerini zorlayacak şekilde milyonlarca insanı yerinden edebilecektir.
- Türkiye'nin ileri konuşlandırılmış güçleri ve Suriye Arap

Silahlı Kuvvetlerinin mezhep esasına göre kurulmuş, muharip kabiliyeti yüksek birlikleri halihazırda tehlikeli derecede yakın konumlanmış halde bulunmaktadır. Mevcut durum, taktik seviyede küçük bir hatayla, kontrol edilemez bir silahlı çatışmayı alevlendirebilecek potansiyele sahiptir.

## Temel Bulgular ve Siyasa Önerileri:

- Suriye Arap Silahlı Kuvvetlerinin İdlib taarruzu, özellikle son aşamalarında, Astana sürecini büyük ölçüde tehlikeye atmıştır.
- Esad güçleri, iç savaş boyunca kritik operasyon alanlarında seçici konuşlandırma (muharip kabiliyeti yüksek, mezhep esasına göre teşkil edilmiş ve Baas rejimine bağlı birlikleri tercih etme) stratejisine dayanmışlardır. Askeri bilimlerde yararlanılan matematiksel modeller göz önünde bulundurulduğunda<sup>1</sup>, Baas rejiminin, İdlib kadar büyük ve Sünni nüfusa sahip bir bölgeyi kalıcı olarak kontrol etmek için gereken insan gücünden yoksun olduğu açıktır. Bu nedenle, Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri genel taarruzunun Türk topraklarına büyük bir göç dalgasını bilinçli olarak tetiklemesi muhtemeldir. Bir bölgeyi yerel halktan arındırma ve mezhepsel temizlik, iç savaş boyunca rejim tarafından sıklıkla başvurulan bir yöntem olmuştur.
- Suriye iç savaşına ilişkin haritalar karadaki duruma odaklansa da, hava sahası kontrolü kilit bir parametredir. Fırat'ın batısının Rus Hava ve Uzay Kuvvetleri kontrolü altında olmasından ötürü, Türk Hava Kuvvetleri, gerektiğinde göz-

lem noktalarına yakın hava desteği sağlama serbestisinden yoksundur. Bu arada, Morek gözlem noktasının Esad güçleri tarafından kuşatılmasıyla, Türk birliklerine doğrudan zarar verilmemekle birlikte, Baas rejimi geri çekilmeyi teşvik etmek için Ankara'ya bir oldu-bittiyi dayatmayı tercih edebilir. Dahası rejim, Morek'teki fiili durumu Suriye'deki genel Türk askeri varlığına teşmil etmeyi hedefliyor olabilir.

- Moskova, Suriye'deki jeopolitik çıkarları doğrultusunda, Baas rejiminin İdlib taarruzunu kuvvetle desteklemektedir. Açık-kaynaklı istihbarat verileri, Rus hava taarruzları ile Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri'nin ilerlemesi arasında bir uyum olduğunu göstermektedir.

- Yukarıda açıklanan hususlar göz önüne alındığında, Ankara için en önemli siyasa tavsiyemiz, Baas rejiminin ve ordusunun kontrol edilemez bir insani krizi ateşlemesini engellemek için İdlib krizini süratle uluslararası zemine taşımaktır. Türk yönetimi, Birleşmiş Milletler'de diplomatik çaba sarf etmeli ve (özellikle de Batı'ya) Türkiye'nin Suriye'den gelecek yeni bir büyük göç dalgasını sindirme kabiliyetinin olmadığını açıkça belirtmelidir.

<sup>1</sup> İstatistik ve modelleme çalışmaları, düşük yoğunluklu çatışmalarda, ayaklanmalara karşı koyma ve istikrar sağlama operasyonlarında 1,000 kişilik yerel halk kitlesine 20 ile 25 arasında güvenlik personeli düşmesi gerektiğini göstermektedir. Aynı tıllı bir çalışma için bkz: R. Royce, Kneese, et.al. Force Sizing for Stability Operations, Institute for Defense Analyses, 2010.

## Askeri ve Jeostratejik Değerlendirme

► Olaylar hızla geliştikçe, kuzeybatı Suriye'den birkaç taktik parlama noktası neşet etmiştir. Öncelikle, Morek'teki Türk birliğinin durumu önem kazanmaktadır. Türkiye'nin gözlem noktaları – İdlib'i çevreleyen, her biri yaklaşık bölük düzeyinde on iki küçük birlik<sup>2</sup> – Fırat Kalkanı Harekâtı ve Zeytin Dalı Harekâtı kontrol alanlarından farklı olup, ağırlıklı olarak istihbarat ve gözetleme pozisyonlarıdır. Gözlem noktalarının savunulması için ikmal hatlarının mutlaka açık olması gerekmektedir ve yakın hava desteği olmaksızın ciddi bir tırmanmaya mukabele edilmesi zordur.

► Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri, Morek gözlem noktasının ikmal hatlarını keserek ilgili sahadaki Türk askeri birliğini fiilen izole etmiştir. Gözlem noktasında konuşlu unsurlar şu ana kadar herhangi bir saldırıya maruz kalmasa da, ikmal hattını açık tutmak ve gerekirse ileri konuşlandırılmış personeli tahliye etmek Ankara için problematik konulardır. Ayrıca, Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri birlikleri Morek gözlem noktasına tehlikeli bir mesafede – birkaç yüz metreye kadar yakın – konumlanmış durumdadır. Sosyal medyadan elde edilen görüntüler, beraberlerindeki ana muharebe tankı ile Morek'teki Türk gözlem noktasının önünden geçen küçük bir Suriye müfrezesini göstermektedir<sup>3</sup>. Kuşkusuz, bu kadar bulanık temas hatları ve çok dinamik operasyon alanı parametreleri, taktik düzeydeki basit hataları veya yanlış anlaşılması politik-askeri tırmanmalara çevirebilecektir.



Morek Türk Gözlem Noktası önünde görüntü kaydeden bir rejim askerî<sup>4</sup>

► Açık kaynaklı istihbarat verileri, Han Şeyhun taarruzunu icra eden esas birliğin Rus destekli Kaplan Kuvvetleri<sup>5</sup> olduğunu göstermektedir. Bahse konu birlik ve komutanı General Suheil el-Hasan, Rusya için ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Dahası, Anadolu Ajansı, Rus özel askeri şirketleri Wagner ve Vega'nın Hama ve Idlib taarruzlarında Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri unsurlarıyla birlikte çalıştığını bildirmektedir<sup>6</sup>.

► Han Şeyhun'u ele geçiren ve Rus hava desteğinden yararlanan Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri, çabalarını bir başka M5 noktası olan Maarat al-Nu'man'a yöneltmiştir. Devam eden krizin başlangıcında Morek'e giden Türk konvoyu, şu anda M5 otoyolu boyunca Han Şeyhun ve Maarat al-Nu'man arasında Maar Hattat'ta konuşlanmaktadır. Başka bir deyişle, Türk birlikleri, Esad'ın güçlerinin Maarat el-Nu'man'a taarruz istikametinde bulunmaktadır. Rus Hava ve Uzay Kuvvetleri ve Suriye Arap Hava Kuvvetleri, savunma pozisyonunda kalan Türk birliğinin yakınlarına hava saldırıları da düzenlemiştir.

► Genel olarak, durum gergin ve endişe verici tırmanmalara yol açabilir. Şu ana kadar, Suriye Arap Silahlı Kuvvetlerinin harekâtı, rejime bağlı kara birliklerinin angajman kurallarının Türkiye'nin ileri konuşlu unsurlarıyla doğrudan karşı karşıya gelmekten kaçındığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, özellikle karmaşık bir harp sahasında görev alan küçük birliklerin, angajman kurallarına her durumda kusursuz bir şekilde uyması garanti edilemez. Meydana gelebilecek küçük bir yanlış anlaşılma, sarsıcı bir çatışmayı ateşleyebilecektir. Ayrıca, Baas rejiminin, Türkiye'nin Suriye'deki askeri varlığına ilişkin bir oldu-bitti empoze etmek için kışkırtıcı hamleler ve fiili kuşatmaları kullanmayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Bu yüzden Ankara, Morek'te geri adım atmaya çağını işaret etmekte ve izole edilen karakolu tahliye etmek için herhangi bir emare göstermemektedir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Moskova ziyaretinin, mevcut bilmeceye ışık tutması beklenmektedir.

<sup>2</sup> Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/10062>, son erişim: 23 Ağustos 2019.

<sup>3</sup> <https://www.youtube.com/watch?v=ijUk4Q4eHBM>, son erişim: 23 Ağustos 2019.

<sup>4</sup> <https://syria.liveuamap.com/en/2019/23-august-syrian-army-with-the-turkish-observation-point>, son erişim: 23 Ağustos 2019.

<sup>5</sup> Detaylı analiz için: Can, Kasapoğlu. Syria's 'Shogun' in the Making: Russian-Backed General Suheil al-Hassan and Future of the Syrian Arab Army, EDAM, 2018.

<sup>6</sup> Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/rusyanin-astana-sureciyle-sinavi/1561160>, son erişim: 23 Ağustos 2019.

## Olayların Seyri

- 30 Nisan 2019'a kadar, Baas rejim güçleri ve Rusya Hava ve Uzay Kuvvetleri, İdlib'deki askeri faaliyetlerini hava taarruzları ve topçu unsurları ile sınırladı. Silahsızlandırılmış bölge (DMZ) anlaşmasına rağmen, bölgedeki HTŞ gibi grupların varlığı rejime saldırılarını yoğunlaştırma zemini sağladı.
- 30 Nisan 2019'da, birkaç gün süren şiddetli bombardıman ve hava saldırılarından sonra, Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri kuzey Hama ve kuzeydoğu Lazkiye'de bir taarruz başlattı. Taarruz, yaklaşık üç ay boyunca kronik bir çıkmazda kaldı. Rejim tarafından genellikle Türkiye ile Rusya arasındaki üst düzey diplomatik görüşmelere denk gelen birkaç ateşkes başlatıldı. Ateşkeslerin hiçbiri uzun sürmedi.
- 2 Ağustos 2019'da, rejim bir başka ateşkes başlattı ve DMZ anlaşmasının tam olarak uygulanmasını istedi. Rusya, Türkiye'nin bölgeyi temizlemek için 24 saatinin olduğunu belirtti.
- Küçük çaplı çatışmalar gözlemlense de ateşkes sırasında herhangi bir ağır hava saldırısı olmadı. 3 Ağustos'ta HTŞ bölgeden geri çekilmeyeceğini açıkladı.
- 5 Ağustos'ta, Rus Hava ve Uzay Kuvvetleri tarafından desteklenen Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri, taarruza kaldığı yerden devam etti. Harekatın hem kuzey Hama hem de kuzeydoğu Lazkiye'de eşzamanlı olarak ilerlemesi planlandı. Ancak, Lazkiye'deki sınırlı kazanımlar odağı Han Şeyhun ve kuzey Hama'ya kaydırıldı.
- Birkaç gün süren çatışmalardan sonra rejim kuvvetleri, Han Şeyhun'un doğusundaki Sukayk köyünü ele geçirdi. Bu arada, rejim güçleri Kafr Nabudah'tan el-Habit köyüne doğru ilerlemeye devam etti. Han Şeyhun'dan önceki son engel olarak görülen köy, aynı gün Esad güçleri tarafından ele geçirildi.
- Bu gelişmelerin ardından, 12 Ağustos 2019'da Türk Silahlı Kuvvetleri, Morek'teki 9. gözlem noktasına takviye gönderdi.
- İlerleyen günlerde, Esad güçlerinin Han Şeyhun civarında ilerlemesi devam etti. Farklı muhalif grupların karşı saldırıya yönelik bazı girişimlerine rağmen, Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri'nin taarruzu kesintisiz olarak sürdü. 18 Ağustos'ta, Kaplan Kuvvetleri kasabanın batı girişindeydi.
- M5 otoyolunun Türkiye tarafından takviye göndermek için kullanılmasını durdurmak için rejim güçleri, 19 Ağustos'ta Tal Nimr tepesine saldırı düzenledi. Aynı gün, Suriye Arap Hava Kuvvetleri'ne ait bir Su-22 uçağı, güneye doğru giden Türk konvoyunu durdurdu. Aynı gün içinde, rejim kuvvetleri Tal Nimr'i kontrol altına aldı.
- 20 Ağustos 2019 tarihinde, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Türkiye'nin Morek'teki gözlem noktasından geri çekilmeyeceğini açıkladı.
- 20-21 Ağustos tarihlerinde HTŞ'nin geri çekilmesini takiben rejim güçleri Han Şeyhun kasabasına girdi ve çevresinin kontrolünü ele geçirdi. Böylece, Morek, Kafr Zayta ve Al-Lataminah kasabaları ve güneydeki Türk gözlem noktası Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri tarafından kuşatıldı.
- Morek'in kuşatılması ile rejim, dikkatini diğer Türk gözlem noktalarına kaydırmaya başladı. Surman (no. 8) gözlem noktasının çevresi 22 ve 23 Ağustos'ta hava saldırılarıyla vuruldu.
- 23 Ağustos'ta rejim kuvvetleri Kafr Zayta, Al-Lataminah ve son olarak Morek kasabalarını ele geçirdi. Türk gözlem noktasının yakınından geçen Suriye Arap Silahlı Kuvvetleri unsurlarının görüntüleri sosyal medyaya yansdı.



EDAM Defense Intelligence Sentinel 2019/02

Ağustos 2019

## İDLİB PATLAMANIN EŞİĞİNDE

Dr. Can Kasapoğlu | Güvenlik ve Savunma Araştırmaları Direktörü, EDAM

Emre Kürşat Kaya | Araştırmacı